

FOLKELAND

Nr. 4 - 1990
39. årgang

Løssalg Kr. 10,-

HVA FRONTKJEMPERNE VENTET - HVA DE FIKK

Nutidens forskning

I den senere tid har seriøse historieforskere tatt fatt på oppgaven å finne ut hva som virkelig skjedde under krigen. Dette er gledelig, for det trengs en motvekt mot all den ensidige ønske-historieskrivning som prof. Skodvin og likesinnede har bearbeidet folket med i over 4 decennier. Det gjelder ikke minst tilbøyeligheten til å glorifisere begivenheter som var uten enhver betydning for krigens utfall.

Arkivstudier

Forskernes viktigste kilder er naturlig dokumenter fra den aktuelle tid. Når de så finner korrespondanse som viser at det innen NS fantes grupper, de såkalte «pangermanister» som arbeidet for en sterkere tilknytning til Tyskland - i motsetning til Quislings linje - da bør de også undersøke hvor store disse grupper var, ellers kan deres skrivelser gi inntrykk av at denne uenigheten omkring partiets politikk var rivninger mellom to jevnbyrdige fraksjoner.

Vi som har opplevet krigen fra «vår» side, vet at «pangermanistene» var i et forsvinnende mindretall. Jeg vil hevde at i NS medlemsmasse utgjorde de neppe mere enn 2%. Blandt frontkjemperne var de nok flere, kanskje 5%, men ikke over 10.

Av Sverre Kjelstrup

Tallrikest var de innen de tyske enheter i Waffen-SS, mens det blant de rene norske avdelinger som deltok i krigen på tysk/-finsk side, ikke var mange.

Grunnen til at «pangermanistene» hadde såpass fritt spill, var utvilsomt at de kunne operere med tysk støtte fra Terboven og kretsen rundt ham. Til disse kom også visse forbryterske elementer (f.eks. Rinnanbanden) som tyskerne fant å kunne dra nytte av.

De første frivillige

For å danne seg et bilde av dimensjoner på oppslutningen, må man ha klart for seg hvor store de forskjellige militære avdelinger er, dette er ukjent for mange. Grovt regnet kunne man for tysk infanteri under den 2. verdenskrig regne:

1 kompani: 170-250 mann
1 bataljon: ca. 1000 mann
1 regiment: 3-4000 mann
(Antallet avhenger av våpen, utrustning, om hestetrukket, motorisert osv.)

Tallene gjelder for fullt oppsatte avdelinger. Ikke alle disse var stridende, mange tilhørte trenet, saniteten osv.

Det var i januar 1941 at det første gang ble adgang for nordmenn til å melde seg frivillig til Waffen-SS. Inntil krigsut-

bruddet med Sovjet-Unionen i juni samme år hadde ca. 800 meldt seg. Deres avdeling var «Regiment Nordland» hvor det også var med dansker, men hovedtyngden bestod av tyskere. Av befalet var samtlige tyske. Reg. «Nordland» var en del av divisjonen «Wiking», som også var en overveiende tysk avdeling (en divisjon = ca. 20 000 mann). Da det i første halvdel av 1941 var fred mellom Tyskland og Sovjet-Unionen, kunne de frivillige ikke motsette seg å bli satt inn i kamp mot britiske tropper. At dette var forutsetningen fremgår også av oppropet som ble sendt ut ved Regiment «Nordlands» opprettelse.

Frontkjempernes bondegårder

Disse 800 frivillige var bl.a. blitt lokket med at de skulle få en bondegård på 230-300 mål dersom de forpliktet seg til 2 års tjeneste. Det ble ikke sagt noe om i hvilket land bondegården lå. De frivillige kunne melde seg for 1, 2 eller 4 år. De aller fleste meldte seg for ett. Hvis vi da antar at ca. 100 meldte seg for 2 år eller mere og at halvparten av disse kunne være interessert i å bli jordbrukere (dette er høyt regnet) vil det si at av ialt ca. 7000 frontkjemper var det 50 som fylte betingelsene for å få en bondegård, m.a.o. under 1%. Ingen av dem som meldte seg til fronttjeneste senere ble forespeilet noe tilsvarende.

Siden er dette «bondegårdsloftet» av etterkrigstidens historieforskere blitt utvidet til å gjelde alle frontkjemper. Dette er en grov historieforfalskning. De som senere meldte seg til de rene norske enheter og til Waffen-SS, den tyske hær og marine og Luftwaffe, ble intet lovet og intet gitt.

7000 nordmenn til fronten i øst

Det var etter krigsutbruddet med Sovjet i juni 1941 den store norske oppslutningen kom. 800 norske befalingsmenn skrev under et opprop herom og det meldte seg ialt ca. 15.000. heri er også medregnet kvinner som meldte seg som lotter eller til saniteten. Det var mange som ikke ble kjent stridsdyktige eller var for gamle, men ialt kom ca. 7000 til fronten i løpet av kri-

Den norske minnetavlen på Ulrichsberg i Østerrike.

gen. Av dem falt ca. 700, dvs. falt på alliert side etter 10. juni 10%, og like mange ble hardt 1940?.)

såret. (Hvor mange norske bataljoner, kjempet og hvor mange

Hovedtyngden av de frivillige

(Forts. side 7)

De var jo så mange!

Langt borte et sted - på de russiske stepper -
En skog i Karelen - ved Narva et sted -
Langt borte fra hjemmet - Her endte livet -
Vi ga dem en grav - men de fikk aldri fred -

Et navn på en trebit - var alt vi formådde -
En ungbjørk som kors - og den hjelmen de bar -
Vi gravde dem ned - dypt i mulden bak fronten -
Men ingen har spurt hvem de egentlig var -

Her hjemme vi gjemte dem bort ved en varde -
En fjellknaus - dit ondskapen aldri når frem -
De ofret for landet - med ungdommens iver -
De var jo så mange - som aldri kom hjem.

Roy Back

Det alle nå ser, skjønte frontkjemperen for femti år siden

Av Hans Olavsén

Hvis folk ikke nå i disse glassnosttider får en ny og rimeligere oppfatning av frontkjempernes innsats, da begriper jeg ingen ting. Det var i all hovedsak motvilje mot og frykt for kommunismen som fikk dem til å sette sine liv inn. De ville forhindre at det norske folk ble utsatt for et system som i over sytti år har trellbundet menneskene i det sovjetiske imperium, og som siden krigens tid har gjort Øst-Europas nasjoner til slaver.

Noen vil innvende at den tyske nasjonalsosialismen ikke var så helt bra den heller, og det skal innrømmes at ikke alle

frontkjemper var like begeistret or den. Men de måtte treffe et valg mellom nådeløse og skruppelløse kommunister og tyske nasjonalsosialister som var til å snakke med, og som ikke så sjelden føyet seg etter våre krav. For frontkjemperne syntes det klart at noe verre enn kommunismen kunne ikke tenkes. Det bør nå kunne innrømmes at dette ikke var noen urimelig og slett ingen forbrytersk slutning.

Jeg tror ikke så mange frontkjemper venter seg heder. Men er ikke tiden inne til en smule forståelse?

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbirer

Tysk samling - lange utsikter?

Alle venter at samlingen av de to tyske stater vil skje nærmest over natten. At østtyskerne ønsker det, er hevet over enhver tvil, mens det derimot i Vest-Tyskland er en viss engstelse for at det skal skje for fort. Det blir imidlertid neppe det tyske folk som fastsetter tidspunktet. De fire «seiersmakter», USA, Sovjetunionen, Storbritannia og Frankrike, må også gi sitt samtykke all den stund det aldri er inngått noen fredsavtale. Et slikt samtykke vil ikke komme i en håndvending. Det såre punkt er det samlede Tysklands pakttilhørighet. Sovjetunionen er selvfølgelig ikke innstilt på at det nye, samlede rike skal tilhøre NATO. Det er ingen tilfældighet at sovjeterne vil trekke sine styrker ut av de østeuropeiske land bortsett fra Øst-Tyskland. Her sitter de med et sterkt forhandlingskort som de vil gjøre maksimal bruk av. Forhandlingene blir sikkert lange og vanskelige. I tillegg er EF noe skeptisk til tysk samling. Fellesskapet er i dag sterkt avhengig av en solid tysk økonomi, og den kan svekkes når Øst-Tyskland trekkes inn i bildet. Dessuten vil det omfattende østtyske jordbruket skape problemer for EF's agrare subsidiestruktur. Nei, jeg er redd den tyske samling kan ta tid, men det vil glede meg om jeg tar feil.

Marxistisk valgnederlag

Mot alle forhåndstips har de marxistiske sandinister tapt valget i Nicaragua. Riktignok tapte de ikke verre enn militæret i Chile, men sett fra en norsk avislesers og TV-titers synspunkt er det en stor forskjell her. Mens de chilenske militære i alle norske media har vært uthengt som noen forferdelige terrorister som bare førte sitt folk opp i nød og elendighet, har vi særlig i norsk TV stadig fått se og høre rosenrøde skildringer av et folkelig og progressivt styre i Nicaragua, som på toppen av det hele i mange år har vært Norges «samarbeidsland». Men flertallet av folket ville altså likevel ikke ha dette utmerkede styre. Det gjenstår nå å avvente et par ting. For det første vår vi se om sandinistene vil respektere valgresultatet. I tilfelle vil det også få virkning i El Salvador, der sandinistene i mange år har forsynt opprørsbevegelsen med våpen. For det annet spør det om seierherren i valget, UNO, er i stand til å styre all den stund «partiet» er en allianse av alle mulige grupper fra gammelkommunist til ultrakonservative. Hvordan skal man kunne enes om en fast linje da? Det er å frykte at Nicaragua fremdeles har vanskelige dager og år foran seg.

Miniimperialisten Cuba

Cuba tilhører i høy grad kommunistregimer som ikke har forbedret seg hittil. Den interne undertrykkelsen står ikke noe tilbake for andre kommunistiske land, og i tillegg har Cuba i mange år vært ute på småimperialistiske eventyr ved å sende tropper til flere kommunistiske land i Afrika. Riktignok skal de kubanske tropper i henhold til Namibia-avtalen om en stund trekkes tilbake fra Angola, men man finner nok en utvei med «rådgivere» og sikkert også land å plassere dem i.

Litauen mot selvstendighet?

De politikere som ønsker litauisk selvstendighet, vant en overveldende seier i landets første frie valg etter 1940. En spennende utvikling forestår. Det store spørsmål er om Gorbatsjov, selv om han gjerne vil, kan gi etter. Konsekvensen hvis han gjør det, kan bli at svært mange av Sovjetunionens folkeslag vil forlange det samme, og det vil bety et imperiums oppløsning. Riktignok har de sovjetiske ledere allerede innrømmet at Randsstatens innlemmelse skjedde ved et grovt rettsbrudd, men likevel... I det øyeblikk dette skrives, rasler Gorbatsjov en god del med sablene, men det er vanskelig å tro at han vil sette på spill det gode internasjonale rykte han har opparbeidet seg, ved virkelig å gripe til våpenmakt.

Populære amerikanere i Panama

Når til og med det USA-skeptiske NRK-TV rapporterer at det hersker overstrømmende begeistring for amerikanerne i Panama, må det jo være sant. Amerikanerne er gjerne klossete som unger i utenrikspolitikk, men denne gangen later det til at de har gjort et heldig trekk.

Danske erfaringer:

MORDET PÅ DEN FRIE PRESSE

Av Claus Frost-Hansen, Virum, Danmark

Omend det i vore dage ikke vækker den store opsigt, er det dog bemerkelsesværdigt, at så godt som ingen har taget notits af «mordet» på den frie presse.

Venlige mennesker som læser mine artikler siger ofte: Hvorfor sender De dog ikke de utmærkede artikler til de store aviser? Mange flere burde læse dem.

Svaret er: Jeg har i mere end 10 år været «blacklistet» på næsten alle avisredaktioner i Danmark.

Årsagen er, at DEN FRIE PRESSE er død. Den levede af at informere grundigt - og at lade læserne om at danne sig deres holdninger og meninger ud fra en mangesidet, objektiv information.

Nu har vi ikke mere den informerende presse, men en holdningsprægende - den socialistiske.

Det er sagens kerne!
Og her er historien bag mordet.

I næsten et hundrede år kæmpede Socialdemokratiet for at bevare sin presse - med samme elendige resultat, som med andre socialdemokratiske ledede erhvervsvirksomheder. F.eks. Bryggeriet Stjernen. Tilskærerne - og Danmark!

Trods massiv pression fra fagforeningsmedlemmernes kontingenter - og på trods af allehånde krumspring med stats- og kommunalannoncering i aviserne, er det aldrig lykkedes Socialdemokratiet at fremstille aviser folk gad købe.

Socialdemokraterne diskuterede længe, hvad der kunne gøres.

Thomas Nielsen - dengang formand for LO - fik en ide. En -set med socialistiske øjne - genial ide.

På en uges tid lukkede han næsten alle de socialdemokratiske aviser og fik sine journalister sluset over på de vigtigste poster i den borgerlige presse. Formentlig mindedes han Den tro-

janske hest. Resultatet viste sig hurtigst.

De borgelige aviser, som i årvis havde haft held til at kvæle hinanden i den frie konkurrence, var med de øgede krav til investeringer i den nye - og dyre - teknik, ved at falde over deres egne ben for at få fingre i de socialistiske avisers få - men dog betalende - abonnenter. De kom til at opleve den nye udgave af den trojanske hest.

I Ålborg købte den konservative Aalborg Stiftstidende den socialdemokratiske dødssejler Ny Tid for et symbolsk beløb. En af købsbetingelserne var overtagelse af så godt som hele den røde stab af journalister og typografer.

Fra den ene dag til den anden var der kun navnet tilbage af den gamle konservative avis.

Abonnenterne blev hængende. De havde intet valg - nu var der nemlig kun en avis i lokalområdet.

Andre steder var det mindre tydeligt for læserne, hvad der foregik.

Bladene ansatte de socialdemokratiske bladets journalister for at tiltrække disses tidligere læsere. Hvis bladenes bestyrelser var uvillige, kunne der altid findes årsager til en lille rask strejke. Eller maskineriet brød pludselig sammen. Især Berlingske Tidende kan tale med om denne form for sabotage.

LO - i forbindelse med Typografforbundet og Dansk Journalist Forbund - har mange små indfald, som kan gøre det klart for selv de dummeste ledere, at det er klogest at makke ret.

Rævene var lukket ind i hønsehøuset - og først de konservative siden venstrebladene - erklærede sig nu som «uafhængig liberale».

Mordet på den frie presse var næsten fulbyrdet.

LO-bossen Thomas Nielsen havde gennemført sit livs kup. Med det havde han skabt en enerådlig socialistisk presse. Under de gamle, borgelige avisnavne fik læserkredsen nu den socialistiske propaganda ind på morderbordet.

Med de rødes indtog på avisredaktionerne var vejen åben for medarbejdernes reelle «modernisering» af bladene - prægning af nye holdninger i befolkningen. Gennem fortælle, fordrejelse og direkte løgne.

FN - i årvis præget af flertallet af kommunistiske lande - skabte den «moralske ansvarlighed» for aktivitet.

Til det formål anvendte man Ritzaus Bureau og Journalist-

højskolen, der begge var og er, under rød styrelse.

Før i tiden var journalistik en «mesterlære», hvor unge med interesse for journalistik blev elever på blade, der så påtog sig ansvaret for deres uddannelse. Nu har det blevet en femårig uddannelse på Journalisthøjskolen under Aarhus Universitet, hvor alle lærere underviser efter socialistiske principper. Skolens leder var i 1978 den tidligere chefsredaktør for «Aktuel» Arne Ejbye-Ernst - der også var og måske stadig er - medlem af bestyrelsen for Ritzaus Bureau.

Ritzaus Bureau er uden tvivl Danmarks største nyhedsformidler. Døgnet rundt forsynes alle landets redaktioner.

De vigtigste nyheder er imidlertid ofte dem, der IKKE skønnes ønskeværdige for danskerne - og som aldrig høres, medmindre man abonnerer på udenlandsk presse eller hører udenlandsk radio.

Og konsekvensene? Ja - for det første blev alle de bladfolk, som betragter tingene og livet fra mange sider og ikke ville finde sig i socialistisk selvrensning, udrangeret.

Der var imidlertid en lille flok, som fandt dette for groft. De etablerede - for egne penge - en række små blade. De arbejdede i døgn drift - skrev, fik trykt og distribuerede. F.eks. «Aktion» og «Ugeavisen Minut» - der straks af den socialistiske presse blev stemplet som «nazistisk» og «fascistisk».

Det medførte en tragikomisk retsag.

Daværende statsminister Anker Jørgensen havde i et interview kaldt «Ugeavisen Minut» for «den sorteste redaktion og nynazistisk».

«Minut»s red. Hans Hetler anlagde ved Københavns Byret sag mod ham for denne grove ærekrenkelse.

Og i retten måtte statsministeren(!) indrømme, at han aldrig havde set et nummer af «Minut» - og red. Hetler fik ved den lejlighed iøvrigt rettens dom for, at avisen hverken var nazistisk eller fascistisk - men ærkedansk. Og antisocialistisk.

Ikke destomindre - efter et par år måtte Hetler give op. Han var ruinert - bl.a. på grund af den hetzkampagne ført imod ham p.g.r. af hans samarbejde med PET (Politiets Efterretningstjeneste) der havde et godt øje til socialisternes samfundsundergravende arbejde.

Han blev hængt ud som

(Forts. side 6)

Orbiter - Arbirer

Vi har fått en vennlig påtale fordi vår utenrikspolitiske medarbeider i vårt nr. 2 i år kalte seg «Orbiter». Dette pseudonym har i mange år vært brukt av en kjent, nålevende publisist. Vi ber om unnskyldning, men må samtidig forklare at «Orbiter» var en ren trykkfeil for «Arbirer», som betyr «oppmann». Også dette pseudonym er tidligere benyttet, men såvidt vi vet, er det ikke lenger noen mulighet for forveksling.

Nedenstående brev har hatt en lang vei - over hav og land. Fra Bariloche i Andesfjellene har vår 77 årige venn, Jens E. Kindt, sendt oss disse linjer. Det gir et gripende uttrykk for kjærlighet til Norge og indignasjonen over mistenkeliggjøringen da freden brøt løs. Følelser som er brennende på tross av mange år og lange mil.

Over hav og land sender redaksjonen takk og hilsen tilbake til Kindt og Andesfjellene. Han deler den sikkert uten smålighet med alle våre gamle og unge venner «fern der Heimat». Vi takker dere alle for gode tanker og trofast støtte gjennom alle år.

Mange takk for det meget interessante Nr. 5 av Folk og Land som jeg nettopp har mottatt, og særlig for Rudolf Høstmarks artikkel om Fullmakten fra Elverum. For at dagens ungdom skal få et lite innblikk i Norges situasjon under den tyske besettelse og ikke minst etter «frigjøringen», er der vel ingen annen utvei enn at vi oldinger som har opplevd virkeligheten, forteller litt om det vi vet.

Det er ikke få netter jeg i tankene har skrevet artikler om hva som skjedde, og de siste 40 år har stadig vært preget av en stille protest mot et stempel som landsforræder - oppfunnet av en landflyktig regjering som før krigen gjorde hva den kunne for å svekke Norges forsvarsevne.

Det dreide seg ikke bare om en dom som var rettsstridig - ulovlig - men også i høyeste grad urettferdig, idet den angivelige rett fant for «bevist» ting som «tiltalte sikkert har vært på det rene med», til tross for at jeg forela retten 11 maskinskrevne sider forsvar som uten enhver tvil beviste at der ikke fantes noget ønske om å komme i konflikt med straffeloven.

Brev fra Andesfjellene

En gammel klassekamerat ble frikjent i juni 1947 for å ha bygget festninger for tyskerne, men han hadde naturligvis sikret seg ved å levere tegninger til London. Hvis Tyskland skulle vinne krigen, hadde han bygget festninger for dem, og som det gikk, hadde han latt de allierte få tegninger av festningene, så han var godt sikret på begge sider. Dette er ingen kritikk - vi risikerte begge livet for det vi mente var best for Norge - han etter anmodning fra en illegal gruppe som opererte i Norge i forbindelse med den flyktede regjering, jeg etter oppfordring av de norske myndigheter som regjerte i Norge, men jeg tror nok at festningene var en større bistand til «fienden» enn min innsats.

Selv ble jeg ilagt 3 års tvangsarbeid for å ha deltatt på Østfronten som underoffiser i «SS Panzergrenadier-Regiment Norge». Jeg meldte meg til fronttjeneste i august 1942 etter oppfordring av de eneste norske myndigheter som befant seg i landet, og ble dømt etter en Anordning som ble bekjentgjort etter at krigen var slutt, og for forbrytelse mot Straffelovens § 86, som etter hva jeg har fått opplyst, lyder slik: «Med hefte i minst 3 år eller med fengsel fra 3 år inntil på livstid straffes den som rettsstridig bærer våpen mot Norge, eller som under krig, hvori Norge deltar, eller med sådan krig for øye yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norges eller noen med Norge forbunden stats stridsevne».

Opprinnelig meldte jeg meg til den norske Skijegerbataljon for innsats i Finland, men mine arbeidsgivere ga meg ikke fri før i februar 1943, da det var for sent for Skijegerbataljonen, og av den grunn kom jeg istedenfor til Regiment Norge. Av domspremissene fremgår at mitt medlemskap i NS rammes av Landssvikanordningens § 3, jfr. § 2 nr. 1. Jeg skulle angivelig vært «på det rene med at det bestod krigstilstand da han meldte seg inn i NS og senere, og at han ved sitt medlemskap støttet opp om NS' landsforræderske virke til fordel for fienden i råd og dåd. Tiltales medlemskap før LA (landssvikanordningen) antas derfor å pådømme forholdet etter LA, som en mildere straffebestemmelse».

På side 8 i nr. 5 av Folk og Land, under overskriften «Merkelig Glemsomhet» siteres en tale holdt av h.r.adv. Hans H. Schjøth som forsvarer for lagfører Gustav Janson, den 28/8-47 i Oslo Byrett, altså for 42 år siden. Han uttalte:

«Det er helt feilaktig og meningsløst av Dem, herr dommer, og juridisk uforvarsvarlig at dommerne og rettene daglig på grunn av en rolle fra høyere hold søker pådyttet hvert medlem av Nasjonal Samling at vi var i krig, og at han forstod dette eller burde ha visst det, og at han bistod fienden med råd og dåd. Gjennom den offentlige granskningskommisjon som nu har utgitt sine betenkinger trykt, og således offentlig tilgjengelig for alle, er det fastsatt at på regjeringsmøte i Tromsø den 8. juni 1940 ga regjeringen og kongen, - da de måtte rømme landet, - all myndighet og makt til generalissimus Ruge. Det er senere fastslått at generalissimus Ruge, hærens overkommando, kapitulerte betingelsesløst og endog ga tyskerne store innrømmelser. At rettene og dommerne ikke vet den ting, men fortsatt forsøker å presse de tiltalte til å «burde ha visst» eller «visst» det motsatte av det som granskningskommisjonen har fastslått, - det er meningsløst. De kan ikke gå hjem og sette Dem i en god stol med ren samvittighet etter dette».

Med hensyn til fronttjenesten, anføres i domspremissene: «Forholdet rammes av str. § 86 som en direkte hjelp til fienden og det har tiltalte sikker vært på det rene med.

Om tiltalte direkte har deltatt i egentlige krigshandlinger, spiller etter rettens mening ingen vesentlig rolle. I skjerpede retning er lagt vekt på at tiltalte er en moden mann med god utdannelse og god forstand. I formidlende retning er tatt hensyn til at han er ustraffet og må antas å ha ligget under for tyskernes ensidige og løgnaktige propaganda i de 7 år han oppholdt seg i Tyskland til 1941, og til at han på den måte ikke har hatt anledning til selv å bedømme stemningen i Norge. Likeledes er det tatt hensyn til at tiltalte ikke synes å ha drevet med propaganda og heller ikke med angiveri eller annen utilbørlig virksomhet».

Eftersom Granskningskommisjonen i 1947 fastslo at på regjeringsmøte i Tromsø den 8. juni 1940 ga regjeringen og kongen - da de måtte rømme landet - all myndighet og makt til generalissimus Ruge, og denne kapitulerte betingelsesløst, må man vel kunne anta at str. § 86 ikke kan anvendes på nevnte forhold.

Jeg vil gå så langt som å påstå at de to bønder som figurerte som domsmenn, ble nøyaktig instruert om hvad de hadde å gjøre. Dette var altså norsk rett etter «frigjøringen», likesom det også var norsk rett en bigami-lov - provisorisk anordning vedtatt 15/4-42 i London (Se Folk og Land nr. 5 side 5 under overskriften «Lovfestet utukt».

Major Svein Blindheim nevner (Forts. side 6)

MÅNEDENS PERNILLE:

Far har hatt en venn, som nå nærmer seg de nitti, i mange år. Jeg traff ham for første gang for et par uker siden da jeg, som vanlig, besøkte mitt opphav onsdag aften. Jeg gjorde bekjentskap med et menneske som fortsatt var i full åndelig vigør. Han har ikke samme bakgrunn som far, men som han sa: «Kontraster munner ofte ut i full harmoni».

Han var full av anekdoter og internasjonale vitser fra mellomkrigstiden, og jeg håper jeg ikke tretter leserne ved å gjengi den følgende, som han mente å datere tilbake til begynnelsen av tredeårene:

Som et ledd i den internasjonale forbrødring utlyste det daværende Nasjonenes Forbund i Geneve en konkurranse om artikler over det nøytrale emne elefanter. Til den oppnevnte jury's avsluttende bedømmelse ble det plukket ut artikler med følgende overskrifter: Fra USA «Bigger and better elephants», fra England «Elephants I shot»,

fra Frankrike «Elefantens kjærlighetsliv». Fra Tyskland en voluminøs artikkel med tittelen: «Kort oversikt over elefantens sjeleliv». Det danske bidrag hadde som overskrift: «Hvad elefanten eder», mens det svenske hadde «Hur skal man titulera elefanten» som tittel. Det norske bidrag ble forkastet, for det hadde som overskrift: «Norge og nordmennene».

Fortelleren mente at vitser var av svensk opprinnelse, og far samstemte i det og gjenga også et svensk bidrag fra den svensk-norske vitsekriken: Reketraleren som kommer inn til Strømstad og den svenske skipperen som svarer på spørsmålet om nattens fangst at den består av halvannet tonn svenske og to norske reker. «Norske reker?» spør vedkommende på bryggen. «Ja, de reiste seg på bakbenene og påsto de var hummer», svarer skipperen.

Gullet er fortsatt oppe og sitter foran fjernsynet da jeg

kommer hjem, så jeg gir henne et kort resyme av aftenen.

«Den var kanskje ikke så morsom den vitser om elefant», sier Gullet, «men den var i alle fall innmari treffende. Vet du», forsetter hun, «jeg har tenkt mye på det i forbindelse med alt oppstyret rundt femtiårsdagen for 9. april at vi lider av et enormt mindreverdigheitskompleks».

«Vi?» spør jeg. «Nei, da», sier hun, «når jeg sier vi så mener jeg hele nasjonen. Vent litt». Hun forsvinner inn på rommet sitt, og kommer tilbake med en liten bunke med aviser. «Her er litt av hvert som jeg har samlet på de siste ukene rundt 9. april».

«Jeg har litt av hvert jeg også», sier jeg.

«Betviles ikke», repliserer hun, «men la meg få føre ordet, og det står deg fritt å ta til motmæle hvis du er uenig. Det du fortalte har fått brikkene til å falle på plass». Hun roter litt rundt i avisbunken. «Her har jeg

det. Yngvar Ustvedt ble intervjuet av Norpress i forbindelse med 14 en-times programmer han skal ha i NRK kalt Veien til vår tid! I intervjuet filosoferer han meget om hvordan Norge hadde sett ut uten den 9. april 1940. Til slutt sier intervjueren, at det nødvendigvis må bli endel luftige speulasjoner, men kanskje noe kan sies med rimelig sikkerhet. Hva svarer så Ustvedt? Jo, sin vane tro legger Gullet inn en kunstpause før hun leser opp fra den avisen hun sitter med: «Hadde Norge sluppet krigen, ville vi også ha sluppet den romantiske troen på at det var vi som vant den».

«Hvor har du dette fra», spør jeg.

«Her, i Morgenbladet», svarer hun, og holder avisen opp for meg, «men det jeg vil frem til er at Norges historie ikke er noe særlig glorverdig. Derfor all nostalgien om vikingene og hvilken dådfylt tid det var. Så er det langt frem til Prillarguri og Skottetoget, til Anna Colbjørns-

datter og videre til Trangen og Drejer, eller hva han het han som sto på stubben.»

Gullet nikker og sier: «Det er så vanskelig å finne ord for det jeg mener. Vent litt». Jeg tier. om litt så kommer det: «Det er så mange som etter krigen ønsket at de hadde gjort en heltmodig innsats. Ære være dem som gjorde det, ikke minst de som frivillig meldte seg til kamp mot Sovjet, og som ble straffet for det». Gullet leter etter ordene. «Jeg har funnet frem til det som ligger bak hva Ustvedt betegner som «Look to Norway». Det var rosende ord fra en amerikansk president så lenge som krigen pågikk. Men det var andre som vant krigen for oss. Mindreverdigheitskomplekset sitter fortsatt i oss. Derfor denne perverse feiringen av 9. april».

«Jeg har ringt Kirsten i Randers», sier jeg. «Hun forteller at det danskene er opptatt av er dronningens 50-års dag den 16. april».

DEN NORSKE LEGION

En menig norsk soldats inntrykk fra den militære øvelsesplass i Fallingbostel.

Hvert kompani fikk egen kaserne med vaskerom, dusj og toiletter. Det var 2-etasjes murbygninger med tiltalende utseende. Området var parkmessig behandlet og særdeles velfrisert. Her startet rekrutt-tjenesten med «bulder og brak».

Den må ha vært noe av det mest beinharde man kunne gjennomgå. Langsamt forsvant sivilisten og soldaten ble bygget opp. Enkeltindividet gikk opp i den militære enhet. Det var fellesskapet som tellet. Om noe klikket blev det aldri spurt etter den skyldige. Avdelingen fikk gjennomgå. En skrukk på lake-net, litt støv på overkanten av dørbladet, og man fant hele rommet endevendt når man totalt utkjørt tørnet inn etter dagens øvelser. Et minimum av tid ... og hele avdelingen fikk stille i finpuss, med rommet i orden. Det var bare ett å gjøre, å holde sammen. Tette kolonner, skulder ved skulder, og våre norske sanger drønnet mellom husveg-gene. Man marsjerte med en følelse av uovervinnelig kraft. Den langsomme, seige takten og sangen overvant all tretthet. Man hadde marsjert til månen om det ble forlangt.

I en av kasernene fantes et gasskammer hvor vi fikk øve oss i bruk av gassmasker under «naturlige» forhold. Det gjaldt å lære seg å skifte filter eller klarskiver i løpet av den tid man kunne holde pusten. Klarte man ikke dette ble situasjonen særdeles ubehagelig.

Efter krigen kunne man i bladet Aktuelt finne fotografier av staldøren til dette gasskammer, med innskriften «Gasszeit 20 min.». Men da var selvfølgelig dette det klare bevis på at kammeret var brukt til et ganske annet formål. Noe slikt fantes det selvfølgelig ikke antydning til i den tid Legionen var i Fallingbostel, og at det senere skulle ha forekommet virker helt usannsynlig.

Av Sigmund Knutsen.

En særlig bekymring var forpleiningen. Den var sikkert tilstrekkelig, men neppe noen legionær har erindring om at han i løpet av soldattiden følte seg riktig mett. Nei, sulten gnog i tarmene som på en veltrimmet fuglehund. Selv om vi hadde forlatt et Norge hvor matrasjoneringen begynte å gjøre hverdagen problematisk, så var dette noe vi aldri hadde opplevet maken til. Smør og pålegg på samme brødiskive var det slutt på. Men vi lærte også at det er forskjell på det å være sulten og det å sulte. Aldri hverken før eller senere har en brødiskive med et tynt lag smør smakt så vidunderlig.

I omgivelsene lå det bondgårder hvor jordene stod fulle av sukkerroer, hvilke man snek seg ut og forsynte seg av. Men smaken svarte ikke til navnet, de var helt uspiselige.

Fritid og perm

Efter et par måneders rekrutt-tjeneste ble vi akseptert som soldater i den utstrekning at vi kunne bevege oss på egen hånd utenfor kaserneområdet. Det ble innvilget kveldspermisjon, men det var en sjelden foreteelse. Rekruttlønnen rakk ikke langt, og hadde man unnet seg noen seidler øl i kantinen var det intet igjen til utskielser i Fallingbostler Hof. Sulten innebar dertil at legionærer begav seg ut på milelange ekstrautmarsjer til fjerntliggende bakerier i håp om å få kjøpt et brød uten rasjone-ringsmerker. Jeg opplevet en slik ekspedisjon langs veier som

evindelig forsvant som en rett strek i horisonten, for å gjenoppstå som en ny rett strek da horisonten var nådd. Velsignede, varmhjertede bakeridame i Düşhorn som solgte et brød på 1 kilo! Det røyk med som proviant på veggen tilbake, men jeg synes å huske at jeg nesten blev mett.

En enkelt langperm blev også oppnådd fra lørdag til søndag. Det svake kjønn var jo også noe man drømte om i slike harde tider. Da det ved tildeling av permisjonen ble kunngjort at det var strengt forbudt å reise til Soltau, hvor det skulle være et stort antall utenlandske jenter i arbeide for tyskerne, så dro vi dit. Hvilket dessverre også alle andre som hadde fått permisjon gjorde. Det ble en anstrengende affære med underoffiserer på toget og bak alle gatehjørner, samt i vertshusets spisesal. Totalt utmattet satt vi oss på sengekanten i det tildelte rom, og sank ned i dype madrasser og digre dyner. Det var en himmelsk opplevelse å sove i en ordentlig seng, uten plankebunn og halmmadrass. Noen frokost ble det ikke for spisesalen var full av våre underoffiserer. Det var bare å snike seg tilbake til kasernens trygghet.

Trening og øvelser

Rekrutt-tjenesten gikk over i feltøvelser og stort anlagte feltmanøvrer som blev gjennomført med skarp ammunisjon. Det var tøffe saker, hvor geværkompaniene rykket frem mot angitte mål mens tunge maskingeværer og bombekas-

tere skjøt over dem. Ingen ble drept eller skadet under disse øvelsene, men en kar som ålet seg frem i terrenget fikk en kule gjennom matspannet som han hadde på baken.

Feltøvelsene bragte oss rundt omkring på Lüneburger Heide. Et uvant, men vakkert landskap overgrodd med lyng, furu og eierbusker. Av og til kunne man få syn på en enslig sauegjeter som drev sin flokk over bakke-toppene. En del nedlagte bondegårder fantes innen dette militærrområde, men det fantes også en og annen som var i drift og hvor fete gjess vraltet rundt som et slags fata morgana for sultne legionærmaver.

En stormanøver gikk tvers over hele militærområdet. Den bestod hovedsakelig i forflytning av hele bataljonen og gav oss innsikt i at en vesentlig del av soldatens liv er venting og vakthold. Bataljonen var oppsatt med hestekjøretøyer fra de store stallanleggene i Fallingbostel hvor det også ble gitt oppøving i hestestell. Om hestene het det seg at de var krigsbytte fra Polen. Det var en gjeng mannevonde krybbebitere som med et velrettet spark kunne sende en stakkars oppasser tvers igjennom stallveggen.

Manøvren gav oss også en forsmak på vinterøvelser i flatt, forblåst terreng. Det var vel bare et par kuldegrader, men isnende sno og vassblaut sludd skapte en hutring og frysing som gikk gjennom marg og bein. Mekan til neglesprett kan neppe oppleves i Norge. Overnattingene i de tyske småtelt gav ingen mulighet for søvn.

Møte med fanger

Oppholdet i Fallingbostel gav også kontakt med krigsfanger fra forskjellige land. De franske fanger, som vi jobbet

(Forts. side 6)

I slutten av juli måned 1941 ankom ca 1000 norske frivillige til Fallingbostel for å tiltre den rekrutt-tjeneste som skulle dyktiggjøre dem for senere innsats på Østfronten. De hadde meldt seg som frivillige for å gjøre krigsinnsats på det finske front-avsnitt.

Som et gjennomsnitt kan man si at de fleste var unge menn, til dels med god utdanning, og de hadde sin bakgrunn i Vidkun Quislings politiske bevegelse Nasjonal Samling.

Hovedmotivene for denne frivillige innsats var at delta-gerne skulle danne grunnstammen ved gjenoppsettelsen av den norske forsvarsmakt og at frontinnsatsen skulle bidra til å sikre Norges fremtid som suveren stat innenfor den europeiske nyordning som måtte bli konsekvensen av en eventuell tysk seier. Sympatiene for det finske broderfolk var sterke.

Man kunne ikke forsonse seg med tanken på den katastrofe som måtte ramme Europa dersom Sovjet skulle gå seierrik ut av stormaktsoppgjøret.

Mange av de frivillige hadde ingen erfaring fra tidligere militærtjeneste, men noen hadde deltatt som frivillige i den finske vinterkrig. Andre hadde deltatt meget aktivt i kampene i Norge ved den tyske innmarsj, og en del hadde en fortid som offiserer og underoffiserer i den norske hær.

En spesiell gruppe hadde på forhånd fått en brukbar underoffiserutdannelse med henblikk på tjenestegjøring i Den norske Legion. Således kunne DnL oppsettes i Fallingbostel som en bataljon med utelukkende norsk befal, supplert med en håndfull tyske «Berater». Kommandospråket var norsk. Alt utstyr var tysk og uniformene som i Waffen-SS, men med diverse norske kjennetegn som kom til å variere litt med tiden.

De tyngste våpen var anti-tank kanoner, tunge maskingevær og bombekastere.

Innkvartering - forpleining

Kaserneområdet i Fallingbostel må ha vært noe av det mest tidsmessige og velordnede som på den tid fantes i Europa.

Det originale hjørnet

– Til ettertanke bl.a. for M.G.K., NKP og KGB.

En rektor av rødeste rangen
han satset iherdig på sangen
om lykken i øst.

Men hva ble hans høst?

Nå står han beskjemmet på gangen!

HaWa.

Den norske Legion. Juli 1942. Teologen, troppsjef Per Wangs grav. Døde dagen efter de hårde kampene i Uritz.

Nedenstående brev har hatt en lang vei - over hav og land. Fra Bariloche i Andesfjellene har vår 77 årige venn, Jens E. Kindt, sendt oss disse linjer. Det gir et gripende uttrykk for kjærlighet til Norge og indignasjonen over mistenkeliggjøringen da freden brøt løs. Følelser som er brennende på tross av mange år og lange mil.

Over hav og land sender redaksjonen takk og hilsen tilbake til Kindt og Andesfjellene. Han deler den sikkert uten småligheit med alle våre gamle og unge venner «fern der Heimat». Vi takker dere alle for gode tanker og trofast støtte gjennom alle år.

Mange takk for det meget interessante Nr. 5 av Folk og Land som jeg nettopp har mottatt, og særlig for Rudolf Høstmarks artikkel om Fullmakten fra Elvevrum. For at dagens ungdom skal få et lite innblikk i Norges situasjon under den tyske besettelse og ikke minst etter «frigjøringen», er der vel ingen annen utvei enn at vi oldinger som har opplevd virkeligheten, forteller litt om det vi vet.

Det er ikke få netter jeg i tankene har skrevet artikler om hva som skjedde, og de siste 40 år har stadig vært preget av en stille protest mot et stempel som landsforræder - oppfunnet av en landflyktig regjering som før krigen gjorde hva den kunne for å svekke Norges forsvarsevne.

Det dreide seg ikke bare om en dom som var rettsstridig - ulovlig - men også i høyeste grad urettferdig, idet den angivelige rett fant for «bevist» ting som «tiltalte sikkert har vært på det rene med», til tross for at jeg forela retten 11 maskinskrevne sider forsvar som uten enhver tvil beviste at der ikke fantes noget ønske om å komme i konflikt med straffeloven.

Brev fra Andesfjellene

En gammel klassekamerat ble frikjent i juni 1947 for å ha bygget festninger for tyskerne, men han hadde naturligvis sikret seg ved å levere tegninger til London. Hvis Tyskland skulle vinne krigen, hadde han bygget festninger for dem, og som det gikk, hadde han latt de allierte få tegninger av festningene, så han var godt sikret på begge sider. Dette er ingen kritikk - vi risikerte begge livet for det vi mente var best for Norge - han etter anmodning fra en illegal gruppe som opererte i Norge i forbindelse med den flyktede regjering, jeg etter oppfordring av de norske myndigheter som regjerte i Norge, men jeg tror nok at festningene var en større bistand til «fienden» enn min innsats.

Selv ble jeg ilagt 3 års tvangsarbeid for å ha deltatt på Østfronten som underoffiser i «SS Panzergrenadier-Regiment Norge». Jeg meldte meg til fronttjeneste i august 1942 etter oppfordring av de eneste norske myndigheter som befant seg i landet, og ble dømt etter en Anordning som ble bekjentgjort etter at krigen var slutt, og for forbrytelse mot Straffelovens § 86, som etter hva jeg har fått opplyst, lyder slik: «Med hefte i minst 3 år eller med fengsel fra 3 år inntil på livstid straffes den som rettsstridig bærer våpen mot Norge, eller som under krig, hvori Norge deltar, eller med sådan krig for øye yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norges eller noen med Norge forbunden stats stridsevne».

Opprinnelig meldte jeg meg til den norske Skijegerbataljon for innsats i Finland, men mine arbeidsgivere ga meg ikke fri før i februar 1943, da det var for sent for Skijegerbataljonen, og av den grunn kom jeg istedenfor til Regiment Norge. Av domspremissene fremgår at mitt medlemskap i NS rammes av Landssvikanordningens § 3, jfr. § 2 nr. 1. Jeg skulle angivelig vært «på det rene med at det bestod krigstilstand da han meldte seg inn i NS og senere, og at han ved sitt medlemskap støttet opp om NS' landsforræderske virke til fordel for fienden i råd og dåd. Tiltales medlemskap før LA (landssvikanordningen) antas derfor å pådømme forholdet etter LA, som en mildere straffebestemmelse».

På side 8 i nr. 5 av Folk og Land, under overskriften «Merkelig Glemsomhet» siteres en tale holdt av h.r.adv. Hans H. Schjøth som forsvarer for lagfører Gustav Janson, den 28/8-47 i Oslo Byrett, altså for 42 år siden. Han uttalte:

«Det er helt feilaktig og meningsløst av Dem, herr dommer, og juridisk ufor-svarlig at dommerne og rettene daglig på grunn av en rolle fra høyere hold søker pådyttet hvert medlem av Nasjonal Samling at vi var i krig, og at han forstod dette eller burde ha visst det, og at han bistod fienden med råd og dåd. Gjennom den offentlige granskningskommissjon som nu har utgitt sine betenkinger trykt, og således offentlig tilgjengelig for alle, er det fastsatt at på regjeringsmøte i Tromsø den 8. juni 1940 ga regjeringen og kongen, - da de måtte rømme landet, - all myndighet og makt til generalissimus Ruge. Det er senere fastslått at generalissimus Ruge, hærens overkommando, kapitulerte betingelsesløst og endog ga tyskerne store innrømmelser. At rettene og dommerne ikke vet den ting, men fortsatt forsøker å presse de tiltalte til å «burde ha visst» eller «visst» det motsatte av det som granskningskommissjonen har fastslått, - det er meningsløst. De kan ikke gå hjem og sette Dem i en god stol med ren samvittighet etter dette».

Med hensyn til fronttjenesten, anføres i domspremissene: «Forholdet rammes av str. § 86 som en direkte hjelp til fienden og det har tiltalte sikker vært på det rene med.

Jeg vil gå så langt som å påstå at de to bønder som figurerte som domsmenn, ble nøyaktig instruert om hvad de hadde å gjøre. Dette var altså norsk rett etter «frigjøringen», likesom det også var norsk rett en bigami-lov - provisorisk anordning vedtatt 15/4-42 i London (Se Folk og Land nr. 5 side 5 under overskriften «Lovfestet utukt».

Major Svein Blindheim nevnte (Forts. side 6)

Om tiltalte direkte har deltatt i egentlige krigshandlinger, spiller etter rettens mening ingen vesentlig rolle. I skjerpede retning er lagt vekt på at tiltalte er en moden mann med god utdannelse og god forstand. I formidlende retning er tatt hensyn til at han er straffet og må antas å ha ligget under for tyskernes ensidige og løgnaktige propaganda i de 7 år han oppholdt seg i Tyskland til 1941, og til at han på den måte ikke har hatt anledning til selv å bedømme stemningen i Norge. Likeledes er det tatt hensyn til at tiltalte ikke synes å ha drevet med propaganda og heller ikke med angiveri eller annen utilbørlig virksomhet».

Eftersom Granskningskommissjonen i 1947 fastslo at på regjeringsmøte i Tromsø den 8. juni 1940 ga regjeringen og kongen - da de måtte rømme landet - all myndighet og makt til generalissimus Ruge, og denne kapitulerte betingelsesløst, må man vel kunne anta at str. § 86 ikke kan anvendes på nevnte forhold.

Jeg vil gå så langt som å påstå at de to bønder som figurerte som domsmenn, ble nøyaktig instruert om hvad de hadde å gjøre. Dette var altså norsk rett etter «frigjøringen», likesom det også var norsk rett en bigami-lov - provisorisk anordning vedtatt 15/4-42 i London (Se Folk og Land nr. 5 side 5 under overskriften «Lovfestet utukt».

Major Svein Blindheim nevnte (Forts. side 6)

MÅNEDENS PERNILLE:

Far har hatt en venn, som nå nærmer seg de nitti, i mange år. Jeg traff ham for første gang for et par uker siden da jeg, som vanlig, besøkte mitt opphav onsdag aften. Jeg gjorde bekjentskap med et menneske som fortsatt var i full åndelig vigør. Han har ikke samme bakgrunn som far, men som han sa: «Kontraster munner ofte ut i full harmoni».

Han var full av anekdoter og internasjonale vitser fra mellomkrigstiden, og jeg håper jeg ikke tretter leserne ved å gjengi den følgende, som han mente å datere tilbake til begynnelsen av tredeårene:

Som et ledd i den internasjonale forbrødring utlyste det daværende Nasjonenes Forbund i Geneve en konkurranse om artikler over det nøytrale emne elefanter. Til den oppnevnte jury's avsluttende bedømmelse ble det plukket ut artikler med følgende overskrifter: Fra USA «Bigger and better elephants», fra England «Elephants I shot»,

fra Frankrike «Elefantens kjærlighetsliv». Fra Tyskland en volumiøs artikkel med tittelen: «Kort oversikt over elefantens sjeleliv». Det danske bidrag hadde som overskrift: «Hvad elefanten eder», mens det svenske hadde «Hur skal man titulera elefanten» som tittel. Det norske bidrag ble forkastet, for det hadde som overskrift: «Norge og nordmennene».

Fortelleren mente at vitsen var av svensk opprinnelse, og far samstemte i det og gjenga også et svensk bidrag fra den svensk-norske vitsekriken: Reketraleren som kommer inn til Strømstad og den svenske skipperen som svarer på spørsmålet om nattens fangst at den består av halvannet tonn svenske og to norske reker. «Norske reker?» spør vedkommende på bryggen. «Ja, de reiste seg på bakbenene og påsto de var hummer», svarer skipperen.

Gullet er fortsatt oppe og sitter foran fjernsynet da jeg

kommer hjem, så jeg gir henne et kort resyme av aftenen.

«Den var kanskje ikke så morsom den vitsen om elefant», sier Gullet, «men den var i alle fall innmari treffende. Vet du», fortsetter hun, «jeg har tenkt mye på det i forbindelse med alt oppstyret rundt femtiårsdagen for 9. april at vi lider av et enormt mindreverdigheitskompleks».

«Vi?» spør jeg. «Nei, da», sier hun, «når jeg sier vi så mener jeg hele nasjonen. Vent litt». Hun forsvinner inn på rommet sitt, og kommer tilbake med en liten bunke med aviser. «Her er litt av hvert som jeg har samlet på de siste ukene rundt 9. april».

«Jeg har litt av hvert jeg også», sier jeg. «Betviles ikke», repliserer hun, «men la meg få føre ordet, og det står deg fritt å ta til motmæle hvis du er uenig. Det du fortalte har fått brikkene til å falle på plass». Hun roter litt rundt i avisbunken. «Her har jeg

det. Yngvar Ustvedt ble intervjuet av Norpress i forbindelse med 14 en-times programmet han skal ha i NRK kalt Veien til vår tid! I intervjuet filosoferer han meget om hvordan Norge hadde sett ut uten den 9. april 1940. Til slutt sier intervjueren, at det nødvendigvis må bli endel luftige speulasjoner, men kanskje noe kan sies med rimelig sikkerhet. Hva svarer så Ustvedt? Jo, sin vane tro legger Gullet inn en kunstpause før hun leser opp fra den avisen hun sitter med: «Hadde Norge sluppet krigen, ville vi også ha sluppet den romantiske troen på at det var vi som vant den».

«Hvor har du dette fra», spør jeg.

«Her, i Morgenbladet», svarer hun, og holder avisen opp for meg, «men det jeg vil frem til er at Norges historie ikke er noe særlig glørverdig. Derfor all nostalgien om vikingene og hvilken dådfylt tid det var. Så er det langt frem til Prillarguri og Skottetoget, til Anna Colbjørns-

datter og videre til Trangen og Drejer, eller hva han het han som sto på stubben».

Gullet nikker og sier: «Det er så vanskelig å finne ord for det jeg mener. Vent litt». Jeg tier, om litt så kommer det: «Det er så mange som etter krigen ønsket at de hadde gjort en heltmodig innsats. Ære være dem som gjorde det, ikke minst de som frivillig meldte seg til kamp mot Sovjet, og som ble straffet for det». Gullet leter etter ordene. «Jeg har funnet frem til det som ligger bak hva Ustvedt betegner som «Look to Norway». Det var rosende ord fra en amerikansk president så lenge som krigen pågikk. Men det var andre som vant krigen for oss. Mindreverdigheitskomplekset sitter fortsatt i oss. Derfor denne perverse feiringen av 9. april».

«Jeg har ringt Kirsten i Randers», sier jeg. «Hun forteller at det danskene er opptatt av er dronningens 50-års dag den 16. april».

Tanker ved et jubileum

FRA STATSBUDDSJETTET 1990

Statsbudsjettet for 1990 viser bl.a. disse tall:

Departementet for utviklingshjelp	Kr. 6.629.800.000,-
Utenriksdepartementet	
UDs andel av utviklingshjelpen	» 606.200.000,-
Erstatning på NORAD-anbefalte garantier	» 274.614.000,-
Tilskudd ved eksport til u-land	» 51.000.000,-
Samlet til utviklingshjelp	Kr. 7.561.614.000,-
Flyktninger, asylsøkere og innvandrere	
Kommunaldepartementet	Kr. 1.287 mill.
Sosialdepartementet	» 1.100 »
Kirkedepartementet	» 501 »
Kulturdepartementet	» 40 »
Justisdepartementet	» 81 »
Samlet til utlandet og utlendinger	Kr. 2.909.000.000,-
	Kr. 10.470.614.000,-

Samtlige statutgifter inklusive folketrygden utgjør 333 milliarder. Utviklingshjelpen utgjør dermed vel 2% av samtlige utgifter, og hvis man også tar med de beløp som ytes til innvandrere, viser disse tallene at ca. 3% av statsbudsjettet går til utlandet og utlendinger.

Av brutto nasjonalinntekt i Norge går, 1,11% til utviklingshjelp. Norge er stadig det land innenfor OECD-området som bruker mest penger til utviklingshjelp i forhold til nasjonalinntekten.

I tillegg kommer støtte til landene i øst-Europa.

Brev fra Andes . . .

(Forts. fra s. 5)

ner i sin bok «Nordmenn under Hitlers fane» at der under forhørene av frontkjempere ikke ble berørt de personlige forhold som førte til denne situasjon. I mitt tilfelle kan jeg nevne: Buekorps i Bergen, speider, styremedlem i F.N.F. (Foreningen til Gjenreisning av Norges Forsvar), senere Leidangen, Samfundsværnet, vicekorporal i Gardene 1932 etter egen ansøking og før innkallelse til militærtjeneste, inntil jeg i 1933 utvandret for å arbeide som sekretær ved norsk konsulat og senere i norsk

firma i utlandet.

Mine forfedre, *tip tip tip oldefar*, tysk født, dansk general, *kommanderende general i Norge*, hans sønn, tysk født, *utnevnt 1814 til kommanderende general i Trondheim*, min oldefar *oberstløytnant og sjef for den norske garde i Stockholm 1859-62*, ville sikkert snu seg i sine graver hvis de fikk høre at deres avkom var en landsforræder.

Hvad tid skal det norske folk få vite at det i stor utstrekning var patrioter som etter den tyske besettelse av Norge *gjorde hva de kunne for at landet skulle komme gjennom den vanskelige tiden så helskinnet som mulig*. Jeg vil ikke tenke på den jubel store deler av Norges befolkning

ville ha feiret en tysk seier med, og da spesielt de tusener av arbeidere og funksjonærer som tjente gode penger på tyske anlegg under krigen. De ble selv sagt ikke berørt av Landssvik-anordningen - det ville ha gjort oppgjøret for upopulært.

Jens E. Kindt

Vår ære er troskap . . .

(Forts. fra s. 8)

derlighet, troskap, offervillighet, plikt. Vi overlevde og det forplikter! Det taper vi intet på.

Dessuten gjelder det vår selvspekt og den bør ikke skusles bort.

TAKK KAMERATER! TAKK FOR ALT! VÅR ÆRE ER TROSKAP!

Ole Brunæs

Mordet på den frie . . .

(Forts. fra s. 2)

«spion» i systempressen - og at det var for Danmark han «spionerede», var der ingen som talte om. I realiteten måtte manden gå i landflytting.

«Minuts» etterfølger - «Danske Tidende» - med forfatteren og historieforskeren Erik Haaest som redaktør, blev den sosialistiske presses næste bombemål. Etter godt et år var det også slut med det avisprosjekt. Aktion-et lille månedsskrift - var forlængst død af sult. Det kostede i årsabonnement 50 kr - og knapt 60 at fremstille. Underskuddet betalte lærer Gertrud Galster -der nu bor på en øde gård i Sverige.

Jeg har været medarbejder og støtte ved alle de nævnte blade. Det husker man udmærket på redaktionerne. Hukommelsen er også holdt vågen af en strøm af anti-socialistiske læserbreve.

I 1972 ønskede jeg medlemskab af en a-kasse, idet det er den eneste arbeidsløshedsforsikring der findes.

I den forbindelse anmodede jeg Dansk Journalistforbund om en optagelsesbegæring.

Af den fremgik, at Dansk Journalistforbund forbeholdt sig ret til at forhandle gage på mine vegne - og at jeg skulle gå i strejke, hvis forbundet forlangte det.

Begge dele fandt jeg aldeles uacceptabelt.

Jeg har aldrig haft gageproblemer med mine redaktører - og *min loyalitet gælder mine arbejdsgivere*, ikke en forening.

Det meddelte jeg Dansk Journalistforbund - og meldte mig derpå ind i dansk Presse-Medarbejder Forbund. En faglig og upolitisk organisation.

Dermed var jeg endegyldigt en «outsider» og «kapitalistkajak», som det hedder i de kredse, og udelukket fra det pæne socialistiske fællesskab.

Lykkeligvis havde jeg sideløbende med mine journalistiske aktiviteter (free-lance siden 1974) en stilling ved Gentofte kommunes skolevæsen, hvor jeg i 23 år underviste i sprog.

Nu er jeg lykkeligvis pensionert og kan nøjes med at spille betragterens rolle - - - med små udslip (som dette) til den mentale sundheds bevarelse.

Den Norske Legion . . .

(Forts. fra s. 4)

sammen med i stallene kom vi godt ut av det med. De fikk åpenbart god behandling, forholdene tatt i betraktning. Mellom polakker og tyskere hersket det til dels en hatefull stemning, nedarvet etter generasjoners kriger og gjensidig negative følelser. Polakkene arbeidet under relativt frie forhold rundt omkring på de tyske gårdsbrukene. Deres situasjon var nok meget avhengige av den enkelte bondes innstilling.

Etter hvert strømmet det inn en masse russiske fanger fra de store omringingsslag i Sovjet. Det må ha vært en umulig oppgave å sikre menneskelig behandling av disse enorme fangemasser under transport og leiropphold. Vi blev vidne til en del elendighet viss årsak antagelig var sammensatt av utmattelse under primitiv transport, mangelfull ernæring og håpløse leirilstander.

Det brøt ut epidemier og mange omkom nok under disse miserable forhold. Under henvisning til smittefare ble det nedlagt forbud mot å nærme seg leiren.

Utstyr - innsats

Mot slutten av oppholdet i Fallingbostel blev utstyret skiftet ut med «Gebirgsjegeruniformer» med tilhørende støvler av italiensk opprinnelse. De siste var nok utmerkede til sportspresentasjoner i fjellterreng under behagelig sommer-

klima, men totalt uegnede til vinterbruk oversådd som de var med stålnudder. De ble nok årsak til adskillig forfrysninger før de omsider ble byttet med filtstøvler.

For innsatsen i Finland fikk vi demonstrert diverse skitstyr og pulker. Dette førte til at vi begynte å se for oss en krigføring hvor vi kunne håpe på å få utnyttet vår spesielle norske fortrinn. I februar 1942 kom marsjordre for Viken Bataljon til Stettin, for viderebefordring til Finland.

Under oppholdet i Fallingbostel så vi med en slags uro på det voldsomme tyske tempo under fremmarsjen i Sovjet, og vi syntes at vårt håp om å nå frem til en frontdeltagelse var svinnende. Men i Stettin fikk vi oppleve at den russiske vinter bragte hele den tyske offensiv til stagnasjon. Dermed var tyskerens to viktigste trumfkort utspilt, førsteslagstaktikken og tempoet. Det ble bruk for alle krefter i første linje og Den norske Legion fikk ny destinasjon, Leningradfronten.

Det var en stor skuffelse, men ingen syntes at de kunne gjøre opphevelser nu da det virkelig ble bruk for oss. Og for Finland var det vel det samme om vi lå syd for Leningrad eller nord for byen. Men for de frivillige fikk det større virkninger enn man i begynnelsen ante, Rekrutteringen til Legionen stanset ganske visst ikke opp, men den ble antagelig liten i forhold til hva vi ville ha opplevd om vi hadde fått gjøre krigsinnsatsen i Finland. Legionen ble også fratatt muligheten for å markere seg i selve krigsinnsatsen, selv om den måtte gjennom både harde krigsopplevelser og de frykteligste og mest utmattende forhold til daglig. Sult, lus, rotter, sykdom, skyttergraver med bunnløs søle, snestormer og arktisk kulde, ble legionærenes dagligliv.

En innsats i Finland ville antagelig også ha gitt det norske folk en større forståelse for det offer de frivillige påtok seg.

Rekruttjenesten i Fallingbostel fremtvang gode norske egenskaper som beinhard stahet og en fandenivoldsk trass. Ingen skulle få se at vi gav opp. Legionærene bet tennene sammen og forbannet seg på at de ikke skulle la seg knekke.

Frontinnsatsen fremmet en merkkelig gjensidig trygghetsfølelse. Neppe noen tvilte på at de som stod på vakt ville gjøre sin jobb. Man sov ubegripelig trygt. Aldri tvilte man på at alle ville stå sammen når det røynt på.

Kameratskapet var enestående.

Blandt tyskerne het det seg om legionærene: «Die Norweger sind stur wie die Panzer». Uttrykket er visst ikke bare et kompliment.

På lag med riksadvokaten . . .

(Forts. fra s. 3)

ninger - de som familie og samfunn plikter å bringe videre - som må skjerpes og bedres. Det er myndighetenes ansvar, på alle plan, å gjenoppbygge, vedlikholde og utvide den tillit og lojalitet som er vårt samfunns grunnpilar. Da kan også fengslene bli færre og soningskøene kortere. Kanskje kan det også bli mindre vold.

Nürnberg-anklager med ny innsikt

Sir Hartley Shawcross, den britiske hovedanklager i Nürnberg, senere baron Schawcross av Friston, i en sending i BBC 16. juli 1985:

«Skritt for skritt er jeg kommet til den overbevisning at kommunismens mål i Europa er mørke og livsfarlige. Jeg anklaget nasjonalsosialistene i Nürnberg. Sammen med mine russiske kolleger fordømte jeg nazi-aggresjonen og naziterroren. Hitler og det tyske folk ville ikke krigen! Basert på maktbalansens prinsipp og, ansporet av

«amerikanerne» rundt Roosevelt, erklærte vi Tyskland krig for å ødelegge landet. Vi svarte ikke på Hitlers forskjellige fredsanstrengelser. Nå må vi fastslå at Hitler hadde rett. Istedenfor det konservative Tyskland som han tilbød oss, står Sovjets kjempemessige imperialistiske makt. Jeg føler meg skamfull og nedverdighet fordi jeg nå må innse at de samme mål som vi tilla Hitler, blir etterstrebet under et annet navn, og at den samme teknikk hemningsløst finner anvendelse.»

Quisling i revisert . . .

(Forts. fra s. 3)

antageligvis visste mere om emnet enn han gjorde. Implisitt; dette hadde vi hørt før. Selvsagt var dette kjent stoff. Det interessante var Dahls påpekning av at den fremstilling han ga, ville bli de unges møte med den delen av historien. Ja, var det så vel. Vi har en mistanke om at det fortsatt i mange år vil bli seierherrenes ånd og Skodvins penn som vil prege beretningene om Quisling og hans tilhengere.

Etter foredraget var det adgang til å stille spørsmål, og det ble endel debatt bl.a. om det

HIRDLUE, KO-merke og medl.-bok ønskes av samler.

Bm: «Samler»
eller Tlf.: 46 90 99

VENNEGAVER TIL «FOLK OG LAND»

Vi kvitterer denne gang for
tilsammen Kr. 7.569,-.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

J. R., Oslo	Kr. 50,-	S. K., Borgheim	Kr. 200,-
S. H., Oslo	Kr. 20,-	H. S., Hallingby	Kr. 50,-
O. B., Oslo	Kr. 50,-	B. T., Skien	Kr. 70,-
L. S., Oslo	Kr. 150,-	A. N., Porsgrunn	Kr. 850,-
K. Ch., Skårer	Kr. 200,-	K. H., Darbu	Kr. 370,-
P. H., Stabekk	Kr. 50,-	A. V., Larvik	Kr. 150,-
J. E. L., Rånåsfoss	Kr. 50,-	K. Aa., Vrådal	Kr. 270,-
J. S., Halden	Kr. 50,-	M. O., Hæstadvingen	Kr. 50,-
H. P., Skui	Kr. 150,-	R. S., Stavanger	Kr. 70,-
K. S., Stange	Kr. 20,-	S. B., Straumsgrend	Kr. 200,-
K. Ø., Nannestad	Kr. 50,-	A. V., Vadheim	Kr. 50,-
R. H., Åsvang	Kr. 130,-	J. W., Etne	Kr. 1000,-
L. R., Brandbu	Kr. 70,-	O. E., Grimo	Kr. 150,-
H. Ø., Ulnes	Kr. 50,-	S. L., Viksdalen	Kr. 50,-
T. F., Ulnes	Kr. 20,-	O. Å., Sunndalsøra	Kr. 300,-
K. T., Råholt	Kr. 20,-	K. L. H., Namsos	Kr. 100,-
I. S., Heradsbygd	Kr. 75,-	E. K., Bjørnevatn	Kr. 550,-
M. O. N., Fåvang	Kr. 270,-	D. N., Harstad	Kr. 150,-
O. E. N., Hunndalen	Kr. 220,-	I. K., Sørreisa	Kr. 114,-
J. A., Rena	Kr. 100,-	I. A., Engenes	Kr. 150,-
L. G., Sande	Kr. 70,-	H. E., Burfjord	Kr. 130,-
O. S., Krøderen	Kr. 170,-	J. F., Sverige	Kr. 70,-
P. H., Sem	Kr. 150,-	E. A., Danmark	Kr. 40,-
W. H., Bø	Kr. 50,-	P. H. K., Sverige	Kr. 90,-
H. O., Siljan	Kr. 20,-	K. T., Tyskland	Kr. 90,-

omtalte «desembermøte». Dahl ville bruke temaet i en senere bok og påstanden ble inntil videre hengende der den var plassert. Det ble spurt om vi stod foran en revurdering av Quisling på mere offisielt hold og om det kunne tenkes at også rettsapparatet kunne bli aktivisert. I et slikt spørsmål er det vel bare håp og tro som er aktuelt. Mere realistisk var foredragsholderens profetier om «Russland og vi». At den meget sannsynlig snart ville foreligge på ukrainsk og russisk. (Den burde vel også komme på norsk igjen.)

Det er grunn til å være glad for at et møte som dette kan finne sted. Det er dessverre ennå ikke en selvfølge. Vi registrerte også med glede den objektivitet som professor Dahl omfatter disse forholdene med, som er så viktige for oss «overkjørte». Vi benytter anledningen til å takke INO og alle de kjente og ukjente som i alle år har sørget for at

hverken vi eller det norske samfunnet skulle dø i synden. Vi ser frem til neste møte og takker denne gang professor Hans Fredrik Dahl.

HaWa.

Hva frontkjemperne ventet . . .

(Forts. fra s. 1)

gikk til de rene norske avdelinger som Den norske Legion og Skijegerbataljonen. Disse var begge av bataljons størrelse (Skijegerbataljonen ikke helt fulltallig), hadde norske befalingsmenn og kommandosproget var norsk. Soldatene her hadde derfor ingen sprogvan-skeligheter. Videre var det et norsk skikompani (G. Jonassen) og 4 politikompanier. Det hendte at endel av disse avdelinger ble kommandert av tyske offiserer, men det var bare midlertidig. Skijegerbataljonen f.eks. hadde tysk sjef (Kommandør) inntil en norsk offiser (Halle) kunne overta. Ved staben var det en finsk forbindelsesoffiser.

Edsavleggelsen

Et av de alvorligste anklagepunkter under rettsoppgjøret mot frontkjemperne var at de hadde avlagt ed til Hitler. Selve edsavleggelsen skapte adskillig strid i Den norske Legion. Ledelsen ville ikke risikere at legionen skulle kunne settes inn mot de vestallierte hvor man måtte regne med at nordmenn deltok, og foreslo edsavleggelse til den finske overkommando. Dette ble nektet fra tysk hold.

Saken ble løst ved at det i edsformularet ble flettet inn en setning om at eden ble avlagt til Hitler «som øverste leder i kampen mot bolsjevismen», hvilket ble utlagt som at eden bare gjaldt på Østfronten. Dette forbehold ble respektert i de tilfelle der det ble aktuelt å sette inn enheter i vest der nordmenn var med.

Belønningen

Alle de frivillige, muligens med unntak av de ca. 50 som tenkte eventuelt å bli bønder etter krigen, gjorde sin frontinnsats med fare for sitt eget liv og uten tanke på annen belønning enn overbevisningen om at det var til gagn for vårt land. Quisling hadde i sitt første opprop til de frivillige uttalt at Norge «vil bli deklassert som nasjon hvis ikke nordmenn var med når Europas skjebne skulle avgjøres under stålhelmen». Selv våre argeste motstandere må vel innrømme det her dreier seg om idealisme og intet annet. Men den straff som frontkjemperne ble ilagt og måtte tåle etter krigen, var av en slik størrelsesorden at den idag bare gis for de groveste forbrytelser.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

... eks. **QUISLINGS FORSVARSTALE**,
Numerert praktutgave kr. 150,-
... » **QUISLINGS FORSVARSTALE**. Billigutg. kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
... » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** kr. 50,-
... » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** ... kr. 50,-
... » Einar Syvertsen: **Også dette bør være sagt** ... kr. 50,-
... » ALLE 4 BIND: kr. 150,-
... » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
... » A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
... » Adolf Hoel: **Universitetet under krigen** kr. 25,-
... » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** kr. 20,-
... » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
... » Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
... » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** kr. 20,-
... » Arne Tellefsen: **Når forsvaret forfaller** kr. 25,-
... » Arne Stornes: **Spor i vår nære historie** kr. 115,-
... » Trygve Engen: **Jeg er ingen landsviker** kr. 35,-
... » H. Franklin Knudsen: **I was Quislings Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

... eks. Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
... » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
... » Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** kr. 30,-
... » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
... » Roald A. Nielsen: **«Solbris Ohoil»** kr. 100,-
... » Berner Hansen: **Mannen bak søylen. Prof. Wilhelm Rasmusen** kr. 120,-
... » Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
... » H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppgjøret** kr. 145,-
... » Jørgen Sehested: **Broholmmøtet** kr. 75,-

NYHETER:

... eks. Svein Halse: **Mot sammenbruddet** kr. 238,-
... » Knut Steenstrup: **Dilemma** kr. 218,-
... » Arne Stornes: **Sataniske glør** kr. 115,-

FRONTKJEMPERNE:

... eks. Svein Halse: **Mot sammenbruddet** kr. 238,-
... » Harby Foged: **Danske Landsknægte** kr. 60,-
... » Schreiber: **Kampf unter dem Nordlicht** kr. 200,-
... » W. Tiede: **Der Kaukasus und das Öl** (kampene 1942-43) kr. 180,-
... » **Heiteres aus dem Brotbeutel** (krigs- anekdoter) kr. 140,-
... » Rolf Proschek: **Verweht sind die Spuren** (Panzerreg. «Wiking», billedokumentasjon) kr. 200,-
... » R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** ... kr. 250,-
... » **Gebirgsjäger im Bild** kr. 240,-
... » **Die lettischen Divisionen d. Waffen SS** kr. 180,-
... » **Die deutsche Gebirgstruppe** kr. 200,-
... » Schwager: **Im Herzen die Heimat** kr. 95,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til:
Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

FOLK og LAND

Helt sikkert ingen quisling

Reidar Stenseng - hvem han nå er - er ikke snau i sin dom over andre mennesker. Som en reaksjon mot biskop Per Lønnings beskyldning om at kristne mennesker, som ikke går i kirken, er «quislinger», skriver han under overskriften «Jeg - en quisling» (Vårt Land 5/3).

«Det er ikke så mange ord det norske språket har eksportert til andre språk. I farten kommer jeg bare på ski, fjord, slalom og et ord til. Det siste ordet fant sin plass i mange språk, fordi det var styggere enn noe annet ord. Det er en betegnelse på den verste av alle forrædere, en betegnelse på den som har gjort noe gement, nedrig og ødeleggende mot sitt eget folk. Dette ordet skal uttales så spyttet spruter: Quisling!»

Så er vel denne Stenseng som god kristen fornøyd, da, når han har fått satt et slikt usseldommens stempel på titusener av sine landsmenn. Det er bare det at han skyter fullstendig bom og er i utakt med alt som etterhvert kommer frem om Quisling og hans tid. En annen og lett bevislig definisjon av en quisling er denne: Et sterkt fedrelandssinnet menneske som er villig til å ta ansvar og tåle ubehag og risiko for å berge landet og folket ut av en farlig situasjon, og som er villig til å sette sitt liv inn for det om så det gjelder.

Tross alle Stensenger vil ordet quisling med tid og stunder bli brukt slik rett og riktig er.

Bli medlem av INO

En del av våre abonnenter er fremdeles ikke medlemmer av INO (Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie). Vi har inntrykk av at grunnen er at man ikke har tenkt så langt, eller at man på et vis betrakter seg som medlemmer når man holder «Folk og Land». Men så enkelt er det ikke. INO trenger de 150

kronene som er årskontingenten, for å drive sin virksomhet videre. Og INOs virksomhet er å spre kunnskap om tingene slik de var, i alle retninger, og derved gjøre forståelsen av våre handlinger og motiver større på mange og tildels avgjørende hold. Meld deg inn i dag! Adressen finner du nederst på denne siden.

DEN MUNTRE KROK

Når nøden er størst . . .

Etter suksessen i nr. 2 tar vi sjansen på en NSB til.

Denne gangen er scenen Oslo Sentralbanestasjon som bl.a. er utgangspunkt for den sterkt trafikkerte lokal-strekningen Oslo-Ski. Fjerntogene går ofte fra de samme plattformer, men stopper som regel ikke før Moss, ca. 4 mil sør for Ski.

Vår aktør denne gang, unge, nygifte herr Sunde, hadde med nød og neppe fått slengt seg på et slikt tog i Oslo på veg til kjærlighet og kjøttgryter i Ski, og ble mildt forvilet da konduktøren opplyste at toget ikke stoppet før Moss.

Men NSB har ikke oppnådd sin status som servicebedrift for ingenting. Konduktøren trøstet vår hjemlengende venn med at han skulle få lok.føreren til å «skrubbe» på Ski slik at herr Sunde kunne komme seg av. «Men husk å hoppe av i fartsretningen og løp det du kan, så går du ikke på hodet,» instruerte den erfarne tjenestemann.

Det går som avtalt, og Sunde lander perfekt og i full sprint ser han fornøyd vognene gli forbi i aksellererende fart. - Da fanger sterke armer ham, og han hales opp på bakerste plattform - også denne gang med nød og neppe, og hans «redningsmann» roper triumferende: «Nå hadde du jaggu flaks. Dette toget stopper egentlig ikke på Ski!»

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15.

Onsdag også 18—20.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Vår ære er troskap

Det tynnes i rekkene. Det var krigens gang - slik er også livets gang. En av dem vi har mistet og fortsatt savner er Ole Brunen. En gledesspreder og et incitament.

En tid etter hans død fant familien dette brevet. Et vitnesbyrd om troskap og omsorg overfor kamerater og en kjærlighet til Norge som overvانت krig, skuffelser og sykdom. Familien og kameratene har latt oss bli delaktige i Oles tanker. De er et eksempel på de holdninger som var bestemmende for mange frontkjemperes valg og vei.

Kjære kamerater!

Jeg står foran en operasjon som, iflg. legene, har 99% sjans til å lykkes. Den risken får jeg jo ta. Men om den ene manglende prosent resulterer i at jeg «forsvinder fra vinduet», så vil jeg gjerne her få komme med noen tanker. Jeg håper dere ikke tror jeg er innbilsk, jeg ønsker heller ikke å være påtregende, men det er ett og annet som ligger meg på hjertet.

Først av alt ligger det meg på hjertet å få takke dere nærmeste kamerater for alt det dere har betydd for meg og mine, for alt dere har gitt oss som har vist at kameratskap ikke er en frase og at teksten til «Treuelied» har et reelt innhold. I vår familie har vi melodien som plystresignal, til stor nytte og glede.

Mange vil kanskje synes at det bare har vært en hobby og et leketøy for meg å drive med det vi kaller kameratarbeid, men saken er at på nakken av meg satt i alle år en forpliktelse som drev meg. En plikt til å gjøre mitt til samhold. En plikt til å svare på de falnes stumme bønn, en plikt mot kommende generasjoner og mot det land og folk som ikke alltid forsto oss. Jeg er kanskje en sentimental tulling, men jeg kan ikke bryte båndet til et folk og land jeg er en del av, som er min rot. Og som jeg er glad i.

Om jeg stikker av, er det mitt innerlige håp at dere rykker tettere sammen og følger opp det vi har forsøkt påbegynt, at vår innsats for å holde på, og utvide, kameratkretsen, for å gi dem

noe, forsettes. Jeg tenker på sammenkomstene, «rapporten», ettersøkinger og annet hjelpearbeid. Det er så altfor mye ugjort og vi har vært så utilstrekkelige. Dette plager meg mest. La de av oss som har klart oss godt, som føler oss sikre, hjelpe, fysisk og psykisk, dem som trenger til hjelp, for det er behov ennå, 41 år etter krigen. La dem oppleve at de slipper å falle mellom to stoler, men at de har et HJEM: Kameratskapet, hvilken enhet, våpengren eller innsats de enn hadde. Vi kan, ved vår våkenhet, vår pliktfornekkelse, stille oss beskyttende og hjelpende overfor disse og for hverandre. La oss holde vedlike de gode verdier vi fikk med på ferden: fedrelandskjærlighet, rid-

(Forts. side 6)

Da den norske arbeidstjeneste ble til

Arbeidstjenesten ble til virkelighet som statsinstitusjon i Norge våren 1940. Få dager etter at krigen var slutt i vårt eget land, organiserte ungdommen seg på de nye ekserserplasser, - i arbeidsleirene, og allerede første sommeren var over halvparten av det antall ungdommer som før om årene hadde vært ute til våpenøvelser, nær 10 000 gutter og jenter, i arbeid med Norges jord. Få måneder senere var den obligatoriske arbeidstjeneste et faktum. I dag må det stå som et flammende vitnesbyrd om vårt folks livsvilje og optimisme at det nettopp var i nederlagets timer vi hadde kraft til å skape det nye. Arbeidstjenestens oppgave var å samle all mannlig norsk ungdom til arbeid for sitt land.

Den skapte glede ved ar-

beidet og ga det mening og mål. Den samlet ungdom fra alle landsdeler til virke for felles sak. Den samlet nordmenn fra alle klasser til arbeid på like fot. Og den lærte Norges arbeidere å kjenne hverandres yrker.

Arbeidstjenesten skapte grunnlaget for vårt folks disiplin og lojalitetsfølelse. Den fremmet ungdommens sunnhet og fysiske styrke ved uteliv og idrett.

Den lot ungdommen lære sitt land og dets egenart å kjenne. Slik oppdro den til fedrelandskjærlighet og troen på fremtiden.

«Gjennom arbeid - til selvstendighet» var arbeidstjenestens motto.

- Hvor finner man dette idag!?

Jan Holte

En fornuftig dame

7. februar hadde NRK-TV's Eyvind Solaas et usedvanlig tåpelig program som etter sigende skulle vise nazistenes misbruk av musikken. Innledningen var en konstruert scene der en flokk hirdmenn satt henført og lyttet til Wagners - høyst forkastelige - musikk. Mildest talt noe fjernt fra virkeligheten! Men det fantes et lyspunkt i det hele, nemlig i form av Amalie Christie. Hun sa rett ut at nå fikk man holde opp med å mase om disse gamle ting og å rive opp i gamle sår. Selvfølgelig fikk hun ikke noe skikkelig svar. Det forlanges stadig av oss at vi skal holde opp å snakke om okkupasjonsens år og det som fulgte etter, men hvordan kan vi gjøre det når vi ustanselig blir utsatt for uetterretteligheter og halvsannheter av dette slag?

Unnskyldning fra Lønning

Vi påtalte i vårt forrige nummer at biskop Per Lønning hadde misbrukt ordet «quislinger». Det viser seg imidlertid at han er stor nok til å be om unnskyldning. Denne unnskyldningen sto i «Vårt Land» og har følgende form og innhold:

«Av de reaksjoner jeg har mottatt, må jeg bare konstatere

at jeg utilsiktet har streift borti et sår som ennå ikke er grodd. Dem jeg har måttet ramme personlig på denne måten, vil jeg be uforbeholdent om unnskyldning. I alle mine preste- og biskop-år har jeg beflittet meg på å overvinne det som måtte være igjen av sviende motsetninger fra krigens år. Av flere tilbake-

meldinger forstår jeg at denne gangen har gjort meg skyld i et overtramp. Noe jeg ikke skal gjøre det ringeste forsøk på å forsvare.»

I det etterfølgende er han imidlertid like knallhard mot de kristne mennesker som sluntrer unna kirkegang av behagelig-hetshensyn.